

NAŠ GLAS

Glasilo javnih namještenika u kraljestvu Srba, Hrvata i Slovenaca.

— Cijena u prodaji 1 K 50 fil. —
Naš Glas izlazi u tjednu svakog četvrtka.
Godišnja pretplata . . . . . K 72.—
Polugodišnja . . . . . „ 36.—
Četvrtgodišnja . . . . . „ 18.—
Za inozemstvo dodati poštarinu. Oglasi po ejeniku.

— Цена у продаји 1 K 50 фил. —
Наш Глас излази седмично сваког четвртка.
Годишња претплата . . . . . K 72
Полугодишња . . . . . „ 36
Четвртгодишња . . . . . „ 18
За иноземство додати поштарину. Оглasi по тарифи.

Uredništvo: Ljubljana, Rimska cesta šte. 20/II. Rokopisov ne vrača, ako se ne priloži znak. Dopise v latinici in cirilici sprejema le podpisane in zadostno frankirane. Rokopise je pošiljati samo uredništvu v Ljubljani. Hrvatske in srbske dopise je pošiljati le potom organizacij, ki so za vsebino odgovorne.

Upravništvo: Na naročila brez denarja se ne oziramo. Naročina naj se pošlje po nakaznici oziroma položnici le v Ljubljano, Vodnikov trg št. 5/L. Tja je pošiljati tudi zbirke za naš tiskovni sklad.

Štetje suplentskih let.

V tem oziru merodajno načelo se nahaja v služb. prag. iz l. 1917. § 53., 1. odstavek, ki se glasi doslovno:

Stalni učitelji imajo pravico do zakonitega zvišanja prejemkov, ki se določajo po dosedanjih postavnih določbah z izpremembami, ki sledijo iz tega zakona.

Iz besedila je razvidno, da veljajo z ozirom na prejemke stara postavna določila in nove izpremembe. Zato navajam predvsem stara določila, ki jih nahajamo v § 6. zak. od 19. 9. 1898, odst. 3., ki se glasi:

Pravi učitelji se uvrstijo v 9. plačilni red, se zamorejo pa vendar po v vsakem oziru zadovoljivem službovanju od ministrstva za uk in bogočastje pomakniti v VIII. in VII. red. Ta povišba v VIII. čin. red se navadno ne izreče pred dosegom 2., v VII. pred dosegom 4. petletnice. Kar je bilo po § 6. tega zakona prej le mogoče, je postalo po § 53. nove službene pragmatike naša pravica. Iz obeh točk sledi torej, da ima učitelj po vseskozi zadovoljivem službovanju po preteku 10 let (= ko doseže 2. petletnico) oziroma po preteku 20 let (= ko doseže 4. petletnico) pravico do 8. oziroma 7. pl. r.

Sedaj pa pride vmes § 57. in § 58., ki se mora brezdvomno označiti kot v § 53. napovedana izprememba, ker tvori nekaj novega, do sedaj se še v prejšnjih zakonih ne nahajajočega, to je „časovno napredovanje“.

§ 57. Stalni učitelj, ki jim sledi predpis tega zakona ne odrekajo višjega činovnega reda oziroma postavnega zvišanja plače, imajo v smislu spodaj stavečega načrta, ne da bi se jim činovni red izpremenil, po časovnem napredovanju pravico do uživanja tistih prejemkov, ki so zvezani po, za državno učiteljstvo vseljavnih določbah z vsakokratnim višjim redom, ako so službovali kot stalno nameščeni učitelji istinito in neprenehoma v svojem dosedanjem činovnem redu toliko časa, da dosežejo naslednjo vračunljivo dobo („časovno napredovanje“):

§ 58. v IX. redu 7 let
v VIII. redu 7 let

Te dve točki pravita izrecno, da ima stalno nameščeni učitelj, kojega kvalifikacija je najmanj „dobro“, (§ 59.), pravico do užitkov 8. oziroma 7. plač. reda, kar zove pragmatika „časovno napredovanje“. Tolmačita se pa od naših okore-

lih juristov v v. š. sv. tako, da je treba vsakemu, ki stremi po ugodnostih časovnega napredovanja, prebiti 7 let od svojega imenovanja pravim! učiteljem v 9. činov. redu. Da je to mnenje napačno sledi že iz tega, ker nikjer ne rabi ta točka besede pravi (— wirklicher L—), temveč le — stalni — definitiver L., da siravno se poslužuje pragmatika tega razlikovanja povsod tam, kjer hoče res ločiti prave učitelje in suplente. Da je to tolmačenje krivo, sledi pa tudi jasno ko beli dan iz § 53. odst. 3., ki se glasi v prevodu:

Z ozirom na v tem zakonu predvideno zvišanje remuneracije suplentom in asistentom se naj uporabljajo zmislu primerno tozadevni predpisi, veljavni za stalne učitelje.

Treba je torej le še dokazati, da z ozirom na § 57. in 58. tolmačenje juristov v višjem šolskem svetu ni zmislu primerno, temveč brezmyselno. Dokazi za to so sledeči:

1. „Časovno napredovanje“ mora nuditi vsem učiteljem brez izjeme enake ugodnost, drugače postane iluzorično. Po tolmačenju juristov v v. š. sv. se bodo teh ugodnosti posluževali le oni učitelji, ki imajo manj ko tri suplentska leta, vsem drugim pa pripadajo te ugodnosti itak po § 53. 1. in § 6. zak. 5. dto. 19. 9. 1898. 3. odst. že z doseženo 2. petletnico. Kdor je bil n. pr. ko jaz, šest let ali še več časa suplent, se pač ne bo potegoval za nekaj, kar mu pripada po tej interpretaciji šele po 13. službenih letih, če morem doseči v normalnih razmerah isto in več že po preteku 10. leta. Ali ni to očitno protislovje?

2. Ta razlaga je pa tudi skrajno krivična. Vzemimo slučaj dr. Pečovnika in dr. Herica na Mariborski gimnaziji. Oba sta napravila l. 1907. izpit, sta istočasno nastopila službo in nepretrgoma službovala do danes. Prvi je supliral le dve leti, prišel po časovnem napredovanju l. 1917. do užitkov 8. čin. r. ter mu pripadejo po § 58. l. 1924. prejemki 7. čin. reda. Drugi je postal radi pomanjkanja mest pravi učitelj šele ob prevratu leta 1918., ter mu pripadejo po interpretaciji juristov v v. š. sv. po časovnem napredovanju prejemki 8. plač. reda šele l. 1925. torej ob času, ko bo njegov tovariš že eno leto v užitku prejemkov 7. čin. reda. To pa še ni najbolj kričeč slučaj. Ali je to po § 53. „sinngemäß“?

Iz vsega tega sledi, da je interpretacija § 57. in § 58., kakor nam jo hočejo vsiliti naši Majceni in Skaberneti, nevzdržna in nezakonita. Očividno je imel ta zakon namen izenačiti s časovnim napredovanjem vsaj za bodočnost razlike med gnotnim položajem pod istimi razmerami službujočih. Tisti, ki jim je bila usoda v preteklosti tako naklonjena, da jim je primeroma zgodaj zasigurala trdno stališče, naj ne izgubijo ničesar, vsi drugi pa, ki so bili v preteklosti zapostavljeni, naj zadobijo po teh točkah vsaj za bodočnost iste ugodnosti.

Zato je edino logično mnenje ter edino mogoča interpretacija ominožnih točk 57. in 58., da se mora doba za časovno napredovanje šteti od početka, s katerim se računa stalno službovanje, torej začeni s tistim dnevom, od katerega se štejejo petletnice. To je v zmislu zakona, kakor to zahteva § 53. 3.

Ker vsi rekurzi in pritožbe v tem oziru ne izdajo nič, pozivljam tem potom vse tovariše, ki imajo najmanj 7 vračunljivih službenih let, da se javijo z vsemi tozadevnimi podatki mariborski profesorski podružnici, da izsilimo po civilnopravni poti končno sodniško razsodbo, ki bo brezdvomno izpadla v naš prid.

Maribor, 20. junija 1920.

Prof. Fr. Bračim.

Kamo vodi današnji moral?!

Još za vrijeme prve faze svijetskog rata opće je shvaćanje bilo, kako materijalno najgore prolazi javni namještenik, jer je dakako među prvima bio pogogien svegi rastućom skupoćom, dok svjestan svojih dužnosti morao je prednjaćiti u poštenju. Već onda zgražanjem su se orazale nekeružne pojave u redovima javnih namještenika, premda je korupcija tada bila tek u zametku.

Sjećam se jednog karakterističnog slućaja koji najbolje dokazuje kamo vodi današnji moral, kao i pogibelj sveopće korupcije među državnim namještenicima.

Jednom u razgovoru jedan moj dobri prijatelj i kolega, kudeći neke priljubštine u javnoj upravi, a u svojoj iskrenosti i prepoštenoi duši reče: »Priie bi dozvolio,

da sva moja djeca pomru od gladi, nego bi nešto nemoralna i nedozvoljena počino.“ Drugi opet u svojoj skrupoloznosti usklikne: „Ja bi volio izgubiti oba oka, nego da mi o kakvim prljavštinama netko može što reći!“

Megjutim ratno stanje traje dalje. Korupcija i nemoralnost zahvaća sve to više maha. Izgubio se je pojam poštenja i dužnosti prama državi, prama narodu. Skoro se više i ne razlikuje poštena od nepoštena čovjeka!!

Korupcija je eto dosegla svoj vrhunac pa lomi, obara sve s reda.

U tome vrtlogu državni namještenici, barem većina njih, hoće da se još uvijek drže na visini svog položaja, svojih dužnosti. Uvijekaju poteškoće, u kojima se razvija naša mlada država i podnašaju ustrijeljenjem sve muke, sve kušnje, na koje su stavljeni. Organiziraju se, uvijek u nadi, da će legalnim putem doći do svojih prava.

Nu, vrijeme prolazi; skupoća i svaka nevolja ubija duh i energiju poštenih, jer praktične pomoći ni od nikuda! U toliko moral padu sve na niže, i malo po malo, skoro neopaženo, korupcija pušta svoje otrovne trakove i među činovništvom! Što to znači?! Kamo to vodi?!...

I baš tu skoro sretah se sa ona dva moja prijatelja, koji su ranije u velike kuldili nekorektnost i slaboću karaktera pojedinih. Njih sam barem držao kao čelik karaktere. Ali prevarili se. Jedan od njih, onaj što je govorio, da bi ragje gledao, da mu djeca crknu od gladi, nego bi posegnuo za nedozvoljenim — žalibože, posrnuo je i on — ne shvaća više stvari kao prije...

Onaj drugi, koji da bi pregorio i očinil vid prije, nego bi što sramotnog počino, reče: „Eto vidiš, ljuto nevolja popila mi je i oči i mozak, ubila je u meni sve ideale — ne oslećam se više čovjekom — nesretan sam!“

Na moju veliku žalost razumjeh, da je i on — kao onaj prvi i kao mnogi drugi... pao u blato.

Mene je sve to u velike smutilo i razočaralo i, skoro bi rekao, od onda počeo sam da sumnjam i o samome sebi!...

Za Boga ljudi — vi, koji upravljate državnom lagiom — ako ste pravi ljudi, ako ste patriote — prenite se! Spasite ono, što se još spasiti daće!! Uredite brzo i pametno činovničko pitanje. To je naša sveta dužnost! Skrajni je čas!!

E. N.

J. Z. (Maribor):

SHS ali Jugoslavija.

Tam po zimi nam se je nudil izvanredni užitek boja za prazne besede. Pričeli so ga malim ljudje z velikim vpitjem. Razburjali so množice zaradi naših narečij in skupnega jezika, da bi nam bili skoraj podarili abecedno vojsko v drugi pomnožen izdaji. Praktična misel, ki danes prevladuje, je borbo vdušila. Sedaj se nam ponuja mesto abecedne vojske — boj za upravo: centralizem ali decentralizem, SHS ali Jugoslavija. Tudi ta skrb je podobna otročji domišljiji, ki potvarja najslabnejšo bodočnost, ko še niti vseh črk ne pozna.

Vsa taka vprašanja prepustimo času! Dunaj je imel približno milijon Slovanov, ki so svetovnemu mestu in vsej Avstriji vtisnili poseben pečat; tudi Belgrad dobi polagoma velik odstotek Hrvatov in

Slovencev, ki bodo dali ne samo mestu, temveč tudi državi značilno lice. Ti ljudje se bodo med seboj spoznavali in jezik drug drugemu gladili: in enako bo v vsej državi: medtem ko smo bili prej ločeni v tri politične enote, smo sedaj vsi v eni in se prosto gibljemo med seboj. To gibanje ugladi pot narečjem in praktičnemu življenju in iz nekdanjih treh političnih enot nastane polagoma ena gospodarska celota, iz treh narečij pa en jezik, ne da bi se ljudstvo zavedalo, kdaj. Že sedaj, že v nekaj mesecih, smo po uradnih listih prevzeli mnogo medsebojnih besed, toliko bolj se to zgodi v teku let. — Čemu torej misliti o jeziku v šoli in uradu, ko ga ne bosta dala ne šola ne pisarna, temveč medsebojno občevanje in življenje. Tudi terminologije ne bo ustvaril učjenjak, temveč praktičen delavec, vojak, mornar, — učjenjak jo končno le opili.

Isto velja v upravi!

Rudarstvo ne bo nikoli decentralistično, ker za tistih par rudnikov, ki so v Sloveniji, ne moremo imeti lastnih šol in lastnega tehničnega vodstva. Mornarstvo ne bo nikoli decentralistično, ker ga Slovenci sploh nimamo, a ga sicer polagoma dobimo, toda le ob skupnem sodelovanju vse države. Tehnika z raznimi vejami: elektrotehniko, plavžarstvo, železnice, tovarne, ne bo nikoli decentralistična, ker je Srbi skoraj nimajo in se ne da vprezati v politične meje, temveč je odvisno od rudnikov, premogovnikov, železnic in vodnih sil.

Tudi v stari Avstriji je rudarska in gozdarska inteligenca tvorila svojo kasto, kljub temu, da smo imeli okoli 18 kronin.

Visoko šolstvo ne more biti decentralistično, ker morajo učitelji in učenci med zavodi prehajati in bomo imeli v vsej državi jedva dvajset visokih šol (vseučilišč, tehnik, akademij itd.).

Za ljudske šole pa bo potreben decentralizem, ker jih je pri nas dovolj, v Macedoniji jih primanjkuje; za srednje enako. Isto velja za politična glavarstva, za sodišča in finančno oblast. A tudi tukaj se ne bo smelo deliti po narečjih, temveč po gospodarskih okoliših.

Ka j pa Slovenci? V bivši Avstriji živeči Jugoslovani, ki imajo cele tisoče poslovenjenih Hrvatov (Belokranjci i. t. d.). Kaj so Hrvati? Na bivšem Ogrskem živeči Jugoslovani, ki imajo v Bosni pomešane Srbe in na severu (Križevci) pomešane in pohrvatene Slovence. In kaj so Srbi? Iz turške uprave rešeni Jugoslovani, ki tekmujejo z Bolgarijo za Macedonijo, o katerih je dr. Oblak že pred 30 leti dokazal, da niso ne Bolgari, ne Srbi, temveč posebna veja Slovencev, ki je šla proti jugu, medtem ko smo mi šli proti zahodu ob Savi in Dravi.

Tako! Sedaj pa upravljajte državo po narečjih!

O takih nazorih sanjajo ljudje, ki se še niso vživeli v pokrajinske razmere Jugoslavije in imajo še vedno pred seboj mrežo dežel: Srbija, Bosna, Hrvatska, Kranjska itd.

Zdi se mi, da si pokrajinskega zastopstva žele samo ljudje, ki bi radi imeli za svoje lokalne prepirčke svoj deželni zborček. No, pa ga imejte! Toda resni ljudje bodo imeli vedno v mislih celokupno državo, bodisi pri regulaciji rek, gradbi železnic, vpeljavanju trgovine, ustvarjanju domače obrti, upravi gozdov,

preskrbi s premogom po vsej državi, iskanju petroleja in nafte, oddaji soli, sajenju bombaža, uvajanju sviloprejtva ali lanu za platno, živinoreji za meso in usnje ter končno pri pravični razdelitvi pri delanih cereali.

Toda o tem naši zastopniki še mislo preveč razmišljali, ker se je laže prepirati o centralizmu in decentralizmu, o cirilici in latinici, o slovenščini ali srbohrvaščini, kakor strokovno skrbeti za pravilno razdelitev prosvete po državi.

B. S., Zagreb.

Namještanje ženskinja.

(K manipulativnom pitanju.)

Na noticu „Manipulacionalno činovništvo“ u broju 20. „Našega Glasa“ nadovezat ću nekoliko riječi, jer se i ta stvar mora jednom iznijeti na sunce.

Nakon onoga, što su centralna i zemaljske vlade poduzele u tom pogledu, ne preostaje ino, nego da se taj predmet, koji u mnogočem tangira odnošaj javnih namještenika među njima samima te s druge strane njihov odnošaj naprama državi, iznese pred forum javnosti, a to je namještanje ženskinja u javna zvanja.

Nije mi nipošto ovdje nakana, da sijen razdor među ženskim i muškim drugovima javnih namještenicima, ali ovako, kako se sada prakticira, prelazi granice, gdje i kavalir ne može više štititi. Pisac uvodno spomenute notice zaboravio je — napomenuvši sve slučajeve — dotaći se i pitanja o imenovanju ženskinja državnim činovnicima, po svoj prilici u predmnevi, da to nije tako važno s njegova stanovišta. Nu najezda ženskih kompetenata u javna zvanja biva danomice sve veća, a pogodovana je nedavnim naredbom kr. zemaljske vlade u Zagrebu od 17. svibnja 1920. broj 13.170, o namještanju ženskih lica u javna zvanja.

Pisac ovih redaka je daleko od toga, da goji kakove natražnjačke ideje, pače mu je emancipacija ženskih simpatična, u koliko ne kolidiraju interesi njihovi s interesima njihovih muških kolega. Nu budući i sam povrijeđen u svojim interesima, ne može, a da ne podvrgne kritici i ovu stvar, koju mnogi drže nekakvim „noli me tangere“.

Kao kulturna i napredna mislila je i naša mlada država riješiti pitanje egzistencije ogromne većine svojih ženskih državljana tako, da im dopusti pristup u javne službe. Do sada su u državnim uredima bile — uz rijetke iznimke — zaposlene samo tipkačice, nu gornjom naredbom dana je ženskinjama prilika, da mimo muških namještenika mogu biti i one imenovane javnim činovnicima. Gore citirana naredba vladina izrično veli među inim u točki 3. § 1. Uredbe ministarskog savjeta, da ženske osobe mogu biti imenovane manipulativnim činovnicima uz uvjet, da je duševno i tjelesno sposobna za vršenje službe manipulativnog činovnika nakon uspješno provedene šestmesečne prakse, ako već dosad kao dnevničarska (manipulantica), nije kroz šest mjeseci s uspjehom obavljala poslove manipulativnog činovnika kod upravne oblasti. Nadalje veli ta Uredba u točki 2. § a, da ženska može postati činovnikom nakon navršene 18. godine života dok se za manipulantu (dakle muškarca) traži navršena 20. godina. Prema tomu ženska postaje u smislu ove naredbe već sa 18 godina fizički i duševno punoljetnom, dok

je mozag muškarca još u toj dobi valjda nezrel za vršenje manipulativne službe.

Danas imade u javnim uredima dnevnika, koji sjede tamo već 10, 15, a i više godina, dakle imadu dovoljnu praksu, a mnogi nota bene i srednjoškolsku naobrazbu, pa ipak se nije imalo obzira na njih kod popunjavanja činov. mjesta manipulativne struke. Većina od njih provela je ratne godine u vojnoj službi i na frontama, a svi su gotovo oženjeni, dakle je već moralna dužnost države, da ih ošteti za njihove muke i bojne napore. Iz gornje pak Uredbe vidimo, da je njome dana prilika dnevničarki srednje kvalifikacije, da postigne mjesto, koje nije mogao dnevničar dobiti kroz tolike godine.

Svjetski rat, koji je zadao duboke rane vascijelom čovječanstvu, ostavio je na pustim domovima stotine hiljada siročadi bez hranitelja. Ne bi li se ovdje u velikom broju mogle zaposliti ženske? Baš ta bijedna siročad potrebna je intenzivne brige i najpamnije njege. Tu im može podati tek meka i nježna duša žene, na to zvana. Neka se socijalna skrb malo zamisli u to pitanje, pa će naći izdašno polje rada za njih. Tim će im ujedno načinom biti dana na izvršenje ona uzvišena zadaća, koja ih čeka kao žene i majke, da uzgajaju naivne dobre državljane i vrijedne članove ljudskoga društva. Time će postati i onaj vječni rivalitet medju muškim i ženskim namještenicima, koji čini pitanje njihova međusobnog odnošaja još akutnijim, a dat će prilike starijim, obitelju blagoslovenijim muškarcima, da steknu doličan položaj u ljudskome društvu i me umnažaju još većma i onako ogroman proletarijat, koji je tek dobar materijal za kojekakve agitatore.

Naša vlada vraća sada sve molbe dnevničara, koji su molili činovničko namještenje uz motivaciju, da praznih mjesta više nema, a u isto doba izdaje gornju Uredbu o namještanju ženskih u javna zvanja, koja je direktna pljuska u obraz starim dnevničarima. Gdje je tu logika? Tom su Uredbom otvorena široka vrata onoj omraženoj i pogibeljnoj protekciji, koja je uništila već toliku i toliku egzistenciju. Kuda ćemo dospjeti, ako se tim načinom prepune svi javni uredi? Naš upravopolitički život je tek u pelenama, pa će trebati sila posla i muke, dok se srede sve prilike, a tek onda treba izdavat prema potrebi ovakve Uredbe i na temelju nje popunjavati mjesta ženskima, gdje se to pokaže nužnim. Tek nedavno bilo je vrlo živahne debate u ministarskom komitetu o prenatrpanosti ministarskih i vladinih ureda, a sada se izdaju te Uredbe!

Ne poričem sposobnosti za uređski posao žen. spolu, ali tim načinom nije nimalo sanirano pitanje ženske nezaposlenosti, dapače je ugrožen onaj reciprocitet, koji je u socijalnom pogledu toli potreban medju nama muškim namještenicima i našim lijepim kolegicama. Znam ja dobro (a to neka mi one oprostite), da se ne mogu sve poudati, jer je glavni uzrok b jazan radi materijalno slabog položaja muškarca i žene, nu i tome bi se dalo pomoći jednom jednostavnom, ali posve pravednom mjerom. Na državi je i društvu, da im se dađe dostojan položaj i pruže dovoljna svoje buduće obitelji. Pa neka na koncu i bude neki ograničen broj ženskih u v. sredstva, da obezbijede položaj svoj i nim nredima, ali dozvolit će mi ipak, da se ovakovo en masse izigravanje muška-

raca, kao što je to učinjeno gornjom Uredbom, ne može i neće smjeti mimoći.

Og. certifikatisti imadu i te kakove muke, da im se uračuna onih 12 godina, sprovedenih u vojništvu; oni se moraju boriti rukama i nogama, da očuvaju svoje još vazda postojećim zakonom osigurano i zajamčeno pravo, a evo danas se u manipulativnu struku, na koju je prije svaki inteligenat gledao nekim suverenim prezirom, tura sve i svašta, pače su u posljednje vrijeme počeli namještat i učitelje, koji su primili naobrazbu u sasvim drugu svrhu, a kraj upravo kolosalnog broja analfabeta u državi SHS. Kuda to sve vodi, ne znam, nu da ne vodi k dobru, pokazat će skora budućnost.

Uvrštavamo ovaj izvadak iz članka, koji nam je poslan na uvrštenje, jer ga u cijelosti nijesmo mogli donijeti koje iz nedostatka prostora, a koje zato, jer se u svemu ne slažemo s piscem. Pitanje namještanja ženskih u državne službe je jedno socijalno pitanje, koje se kod nas kao i u cijeloj prosvjetljenoj Evropi u teoriji već riješilo i u praksi provodi.

Može se prigovarati samo onda, ako ženski namještenici dolaze bez kvalifikacije na mjesta, za koja se traži stanovita kvalifikacija. Ali taj je postupak i kod muškaraca isto tako nedopušten i mora se oštro žigosati. Pisac je u svojem nazivanju svakako odviše strog, kad se protiv i tome, da nam ženske u našim poslovima konkuriraju. Svi mi znamo, da je ženi u prvom redu dužnost, da bude žena i majka, ali svima nije to dano. Neke nemaju zato dovoljno smisla, neke ne mogu uz najbolju volju, da dodju u priliku, da vrše to svoje uzvišeno zvanje, a neke opet osjećaju u sebi više sposobnosti, da čovječanstvu koriste na drugom polju. I baš je rat, kako i sam pisac veli, nametnuo ženi tešku zadaću. Ona je morala zamijeniti muža i oca, morala je preuzeti brigu i dužnosti, za koje se mislilo, da im uopće nije dorasla. Pa je sve to žena svladala i pokazalo se, da je u nje više sposobnosti i otporne snage nego se očekivalo. U ostalom ovdje nije mjesto, da se o tome raspravlja. Priznajemo, da će biti kraj svega toga žena, koje ne shvaćaju dosta ozbiljno svoj položaj i svoje dužnosti, ali s takvima se mora postupati isprva obzirno, a ne koristi li to, zamijeniti ih s takvima, koje su sposobnije, ozbiljnije i vrednije. Prigovarati se može samo pojedinicima, ali nikako generalno. Nesposobne i nevrijedne treba ukloniti, tražiti bezuvjetno propisanu kvalifikaciju u teoriji i praksi i ne dijeliti protekcije. To sve vrijedi u ostalom i za muškarce.

(Ured.)

J. Zazula (Maribor):

Reorganizacija davčništva.

IV.

Kolikor je bilo torej mogoče storiti ob danih razmerah, se je delalo, in posebno dobro je to delo upeljala svetovna razstava na Dunaju 1873; takrat je bil vzidan vogelni kamen novemu življenju, a uničili so ga nasledujoči denarni polom in poznejši narodni boji.

Kljub temu bi bila postavila država trden temelj davčništvu z industrijo, da smo imeli kolonije, iz katerih bi bili dobivali sirovine za tekstilno industrijo. v

prvi vrsti bombaž. Do srede XIX. stoletja in še pozneje je živel kmet sam od sebe; razum tobaka in soli so si kmetje vse sami naredili; čevlje je naredil čevljar, ki je prišel v hišo, kožo je dal domači vol, a ustrojil jo je bližnji strojar. Z industrijo pa so strojarji izginili, in tudi marsikateri drugi obrtnik. Razširjajoč se trgovina je dovažala najrazličnejše blago, kojemu je končno tudi usnje v toliko podleglo, da so izginili lokalni mojstri in je ostalo le nekaj tovaren. Usodepolno je bilo torej za nas, da smo imeli industrijo brez sirovin, kajti, kakor hitro bi zmanjkalo teh, bi tovarne obstale, ljudstvo pa je itak po stari metodi pozabilo presti in tkati.

In to se je tudi zgodilo med svetovno vojno!

Država je torej v opisanih razmerah imela dvojne davke: realne in personalne (posestvene in osebne). Toda železnice, trgovina na morju, moderna uprava so zahtevale novih naprav, izmed katerih je bila marsikatera le zato vpeljana, ker je bila tudi drugod. Ako rabita dve mesti železnico, jo speljeta tudi mimo vmes ležečih vasi, ne da bi se jih vprašalo za mnenje: obča korist odločuje. Taki „občji“ koristi je marsikatera država žrtvovala milijone in tudi pri nas je bilo tako; med tiste žrtve prištevamo v prvi vrsti vojaštvo.

Brez ogromnih vojaških stroškov bi bil državni proračun še izhajal; stroški za vojaštvo pa so ga dvigali kakor kvas hleb kruha, in finančniki so premostrivali, kje dobiti denar. Tako so se razvili iz dosedaj opisanih neposrednih davkov (neposredno od posestva in osebe) posredni davki: užitnina, tobak, sol (monopoli) itd. Končno tudi pristojbine od pogodb in zapuščin. Ti posredni davki so bili nekaka prisiljena naklada in v marsičem bolj škodljivi kakor koristni. Tipična za našo opazko je žganjarina.

V.

Žganjarina je svitel vzgled, kako treba delati, da se zadeneta dve muhi na en mahljaj; država je namreč hotela omejiti strast pijancev, obenem pa tudi pomagati praznim (ali vsaj ne prenapolnjenim) blagajnam. Čast, kojim je zakon veljal v prvi vrsti, pa je pristojala gališkim Židom, ki imajo cele tovarne za žganje, in zato so bili predpisi posebno strogi. Kotel, v katerem se je žganje kuhalo, je moral biti zapečaten; kadar se je nameravalo kuhati, je bilo treba naznaniti uro, kdaj se prične in neha, ker je morala finančna straža biti vselej poleg, da je odpečatila in zapečatila. Takj predpisi so pač izvedljivi pri tovarnah, ne pa pri posameznih kmetih, kjer jih kuha 6—8 na isti dan in prične ob isti uri (navadno zjutraj ob 6.), a konča približno ob istem razstreseni so pa po prostoru 3—4 km². Finančna straža bi morala imeti peručnice, in res so natančni stražniki hodili noč in dan po gorah in dolinah, a kmetje so jih vendar ukanili. Znalj so odlučiti pečat raz kotel; ko so nehali, so ga pa zopet — prilepili, da od daleč sleparije niso niti zapazili. Rad bi opisal izgovore in laži, ki so jih stranke navajale komisarju pri zasliševanjih in obdolžitvah, in to vse radi tega, ker je bil zakon določen za vso državo, torej tudi za razmere, ki niso bile predpisom nikakor ugodne. Saj vendar vsi vemo, da je tirolski klobuk drugačen od slovenske polhovke, in češki jopič drugačen od galiških kaftanov. Toda zakon je zakon! In ker je bilo udej-

stvovanje nemogoče, so ga stranke po svoje omogočile.

V Škofji Loki smo imeli trafikantinja, ki ni bila samo lepega vedenja in gladkih besedi; temveč tudi dobrega srca, s kojim je zapeljevala — ne strogih stražnikov, temveč grčaste, okoliške kmete. Prodajala je namreč tiskovine, na katerih so se pisale prijave za kuho. Te tiskovine so nosili kmetje iz trafike v davčni urad, ker je bilo preveč odročno, da bi jih v uradu samem prodajali, in dobivali so zanje bolete. Te bolete je prijazna gospodična jemala od kmetov in pošiljala straži, v Ljubljani pa so se veselili, da nadzorovanje po loških hribih tako dobro uspeva. Veselili so se tudi kmetje, ki so se lahko „zmotili“ v odmerjenem času (saj ni imel pri sebi bolete, da bi pogledal, koliko časa ima dovoljeno) in veselil se je stražnik, ki je med tem sedel pri pivu ali poleg gospodične v trafiki, mesto da bi brusil čevlje po škofjeloških hribih. — Koliko časa je to veselje trajalo, nisem povprašal, ker so končno bolete v Ljubljano le preveč redno prihajale, saj bi za tak okraj rabil 10 krat več mož, kakor jih je določenih in veljali bi več kakor znaša davščina. — Delati se je torej moralo proti predpisom!

V drugem slučaju pa je bila kriva boleta. Nekje na Slovenskem sta dve vasi Razdobje, ena pri sv. Magdaleni, druga pri sv. Jedrti. Ti dve svetnici sta na visokih gorah v značni daljavi par kilometrov vsakebi, a moraš 600 metrov doli in 800 metrov gori. Na boleti je stalo po pomoti samo „Razdobje“. Ker so bile v obeh vaseh žganjarne, se je stražnik namenil k sv. Magdaleni, ker se ni spomnil na enako vas na nasprotnem hribu. Razočaranje torej ni bilo nič kaj prijetno, ko je spoznal vrh sv. Magdalene pogrešek v boleti in svojo vsodnevno pot. Moral je končno še na ono stran, kamor je bilo 4—5 ur hoda. Tudi sakramentiranja ni bilo malo. Dobri gospod, ki je dandanes že davno rešpicijent, mogoče tudi že v pokoju, se najbrže še dobro spominja, kako je bilo tisti dan, ko je lezel na sv. Jedert in onkraj doline na sv. Magdaleno gledal „nazaj“. — Ta dva slučaja sem opisal, da spoznamo koliko škodujejo — nerodni predpisi, kakoršnih v stari Avstriji ni nikjer manjkalo, ker so delali za vso državo **likratu**, ne da bi upoštevali lokalnih razmer.

Zakon pa je bil pomanjkljiv tudi na drugo stran: nadzoroval je kuhanje **pristnega** žganja, ni se pa brigal za — špiritove izdelke. Na majhen patent so delali trgovci žganje iz špirta v poljudnih množinah, in slovenski šnopsarčki so se po raznih štacunah ogrevali ob požirkih „ta kratkega“, misleči, da pijejo razne tropinčke, bezgovce, brinovčke in slivovke. — pa je bilo vse skupaj le špiritova brozga. Kar nas je bilo boljše vrste pijančkov, smo pa pili likerje po mažarsko-židovskih in židovsko-mažarskih receptih. Kavarnar Francelj je kupil nekaj esenc in ob sodelovanju aquae destillatae je ustvarjal take kapljice, da smo peli ob njih najlepše narodne pesmi.

Dandanes sta vse to veselje uničila draginja in pusti abstinenc. Nekdanje alkoholovanje je samo še pravljica. In — prav tako. Saj je bil uprav naš narod po zaslugi države, ki je žganjepitie sodelitvijo žganjetočev skoraj usiljevala in se je tudi vsled obilice tropin, češpelj in brinja tako pogreznil v naročje pijanstva, da se je bilo bati za njegovo bodočnost! (Dalje prih.)

Ravnatelji pomočnih ureda kod sudbenih stolova i županijskih oblasti u Hrvatskoj i Slavoniji.

Ova mjesta kreirana su — što mislite? — još g. 1862. naredbom dvorske kancelarije za Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju od 16. rujna br 2895/825. Još tada su postavljeni ravnatelji pomočnih ureda — obzirom na njihov položaj i na važnost njihova posla — u IX. činovni razred, kada je malne sva ostala manipulacija svrstana bila u XI. i XII. činovni razred.

Od to doba, pa do danas promijenilo se — obzirom na zahtjev vremena i obtećenja službenim radom — u svim činovničkim grupama počam od najnižeg pa do najvišeg rangov, razreda bar ponešto na bolje, samo je ostao ravnatelj pomočnih ureda sve do danas u onom istom odnošaju, u kojem je bio već prije 58 godina, naime ostao je u svom IX. čin. razr.

Ali ako se nije poskrbilo za poboljšanje njegove egzistencije, ostavilo se je neodređen njegov službeni djelokrug i to možda samo zato, da mu se uzmogne u tom pravcu što više natovariti, da vuče, pa je tako sve malo po malo prešao u njegov, u praksi mu određeni djelokrug — sav administrativni i manipulativni rad sudbenoga stola odnosno onaj županijskih oblasti.

On vodi inventar i brine se za potpuni broj i dobro stanje svih predmeta pokretne in nepokretne državne imovine, preko njegovih ruku ide sav sudbenom stolu, odnosno županiji stigao novac, on o tom novcu, koji kod sudbenih stolova iznaša godišnje više stotina biliada, a kod županijske oblasti čak i nekoliko milijuna kruna, vodi sve račune i nosi solidarno svojim pročelnikom u materijalnom pogledu odgovornost za taj novac. Dnevničari su mu povjereni u svakom pravcu pa i u disciplinarnom. Nad manipulacionim činovništvom i poslužnim osobljem vodi nadzor, te je on i odgovoran za ispravnost i pravodobni otpisak prijepisa svih rješenja, koje izdaje sudbeni stol.

Tko pozna поближе gore u krupnim crtama navedeni rad, mora da prizna, da je ravnatelj pomočnih ureda među onim brojem činovništva, koje je najopterećenije, obzirom na rad, a pogotovo na odgovornost, da za taj rad treba i spremne, okretne i odgovornosti, ali i vrlo puno povjerenja.

Ravnatelji pomočnih ureda u Austriji već su davno promaknuti u VIII. i VII. činovni razred. Prema tomu i u našoj bratskoj Sloveniji je u tom pravcu bolje. U potonje vrijeme otvoren je VIII. čin. razred upraviteljima pisarna kod financijskih ravnateljstva te arhivarima kod istih oblasti.

Punim pravom dakle očekuju ravnatelji pomočnih ureda kod županijskih i kod sudbenih stolova, da će se kod novog uređivanja činovničkog pitanja na njih obzir uzeti te popraviti ono, što se je na njihovu štetu do sada sgritešilo.

Oni su davno zaslužili, da budu stavljeni u VIII. i VII. činovni razred.

R. D. U.

Tovariši! Agitirajte za „Naš Glas“!
Nabirajte inserate in prispevke za tiskovni sklad ter pridobivajte nove naročnike!

Pragmatika.

V. del. O postopanju z uradniki, ki se izroče sodišču zaradi zločinstva ali prestopkov v službi ali izven nje.

§ 56. „Zločinstva in prestopki uradnikov, storjena v izvrševanju službe, se preiskujejo, kakor je rečeno v § 48. Glede zasebnih zločinstev in prestopkov so uradniki podrejeni preiskavi in sodstvu tako, kakor drugi državljani s to razliko, da policijsko oblastvo ali sodišče, ako stavi uradnika v zapor, poroča o tem pristojnemu ministru, da se odredi v službenem pogledu.

§ 57. Zaradi zločinstev in prestopkov izvršenih v službeni dolžnosti, **razsoja in izroča uradnike sodišču dotični minister po odloku ministrskega sveta**: za uradnike glavne kontrole in pisarniško osebje sveta pa razsoja državni svet. Pravosodni minister določa sodišče, ki ima soditi, oblastvo pa, ki uradnika izroča sodišču, predloži sodišču tožbo in spise o krivdi na presojanje.

Ako bi potemtakem uradnik zakrivil n. pr. veliko poneverjenje državnega denarja, bi se po tem §. moralo čakati, da ga izroči sodišču — minister ali državni svet. Naravno je, da bi tak nepošten uradnik ne čakal ministrove rešitve ter jo urno popihal z ukradenim denarjem čez mejo ter pustil rajši, da se njegovo mesto smatra za »izpraznjeno«.

§ 58. „Če bi po uradniku storjeno zločinstvo ali prestopok v službi ali izven nje bil take naravi, da bi za državno službo bilo škodljivo, nevarno ali poniževalo, pridrži ga v njej do končne presodbe krivde, se tak uradnik službe razreši ter pričakuje v tem presojo.“

»V tem primeru razrešeni (suspendirani) uradnik uživa samo polovico svoje sistemizirane plače; če bi pa moral plačevati tudi kak primanjkljaj blagajni, s katero imajo posla državni uradniki, se mu prdrži še ta druga polovica na račun primanjkljaja.“

»Na uradno zahtevo oblastva dovoljuje sodišče prepoved (zapis) ali prečiznambc na imetje tistega uradnika, ki bi ne mogel niti s pridržanjem polovične plače poplačati nedostatek v blagajni.«

»Uradniku, ki službe ni odrešen, čez mora plačevati škodo iz plače, se ne sme pridržiati več nego polovica.«

»Uradnik je odgovoren za škodo, tudi ako izgubi službo. Če je ne izgubi ali nima iz česa plačevati škode, se mu pridrži polovica plače do poplačila in če je stavljen v penzijo, polovica penzije.«

Ni razvidno, kdo naj presodi, ali je nadaljnji obstanek uradnika v službi, ko je zagrešil kako zločinstvo, škodljivo, nevarno ali ponižujoč. Tudi sam ne vidi umljivo, da uradnik pri katerem se je dobil kak primanjkljaj v blagajni, »lahko« ostane še nadalje na svojem mestu ter se mu izplačuje n. pr. še polovična plača, potem ko znaša primanjkljaj (defekt) tudi znatne svote. Ali naj se uradniku, ki je n. pr. poneveril milijon dinarjev, izplačuje še polovična plača ter čaka na rešitev, da ga razrešijo službe? Dosledno je, da uradnik odgovarja za škodo, tudi ako je službo izgubil; toda nič manj nevarno ni, da bo tak nepošten uradnik gledal, da se znebi imetja, ki bi se lahko zaseglo v pokritje škode ter poneverjene svote spravi na varno. Samo smiselna kontrola njegovega

poslovanja bo državu mogla obvarovati škode.

§ 59. »Uradnik, ki je bil v tem primeru in v primeru § 38. službe razrešen, se ne sme oddaljiti nikamor za več dni brez dovoljenja.«

Razume se, ako po storjenem zločinu ni sam že izginil.

§ 60. »Če bi sodišču izročena uradnika deželno sodišče z razsodbo spoznalo za nedolžnega, se povrne, ako je bil razrešen službe, na svoje mesto ali na drugo enako zvanje, ter dobi popolno plačo za ves čas, v katerem je ni užival.«

»Če bi pa nasprotno sodišču predan uradnik bil oproščen samo zaradi nedostajanja zadostnih dokazov, je prepuščeno oblastvu, da izroči dejanje disciplinarnemu sodišču po razmerju večje ali manjše sumnje, ki leži na takem uradniku kakor tudi po razmerju kakovosti kaznjivega dejanja, z namenom, da disciplinarno sodišče odloči, ali naj se tak uradnik še nadalje pridrži v službi ali odpusti. Tisti, ki je bil v rokah sodišča, z razrešitvijo če se je oprostil iz nedostajanja dokazov, ne dobi neuzivane polovice plače za čas, ko je bil pod sodbo.«

»Ako bi se bil uradnik, oproščen iz nedostatka dokazov, obsodil v policijsko nadzorovanje, izgubi s tem državno službo, njegovo dejanje se pa ne predloži v razsodbo disciplinarnemu sodišču.«

Po teh določenih se torej rehabilitira popolnoma oni uradnik, ki ga je sodišče spoznalo za nedolžnega, ne pa oni, ki se je oprostil vsled nedostajanja zadostnih dokazov, za katerega disciplinarno sodišče sklone lahko odpustitev iz službe. Sporno bi tukaj bilo vprašanje ali se uradnik ni pregrešil pri dejanju, ki po kazenskem zakonu ni kaznjivo, proti disciplinskim predpisom v službi, o čemer bi mogel soditi le v to postavljeni disciplinarni senat.

(Dalje priložnič.)

Nedjelni počinak kod javnih oblasti i ureda.

Iz 24 broja »Našeg Glasa« iz »Vjesnika« pod naslovom »Nova službena pragmatika i izjednačenje beriva« informirani smo čitatelji »N. Glasa«, da će nova službena pragmatika, kojom će se urediti službeni i materijalni odnošaji svih javnih namještenika u čitavoj našoj državi, biti uvedena sa 1. augustom ove god. ustavnim putem; dakle, da će istu najprije pretesti i raspraviti, a onda odobriti naš privremeni parlament.

Po dosada objelodanjenim nacrtima ustave za našu državu, mora se ipak zaključivati, da se polazi s gledišta, da i naša država ne bude posled. među demokratskim i naprednim zapadnim državama u Evropi. Sasma je naravski, da prema tome i nova službena pragmatika, kojom bi se imali kod nas urediti službeni i materijalni odnošaji javnih namještenika, morala bi se temeljiti na savremenim demokratskim principima. Ako će pak naši državnici s ove strane promatrati spomenutu pragm. onda bi s njom u savezu morali odmah uvesti i nedjeljni počinak za sve javne oblasti i urede u čitavoj državi, dakako izuzam željeznica, u koliko ovdje uopće nije moguće ni kroz nedjelju prekinuti službe no i poslovno djelovanje.

Današnje demokratsko doba zahtjeva, da i javni namještenici ne budu isključeni

od nedjeljnog počinka, tim više, jer sva privat. trgovačka i obrtna poduzeća su za svoje namještenike već odavna uvela potpuni nedjeljni počitak.

Ovakoo, kako je danas, da kod jednih javnih ureda je uveden nedjeljni počinak, dok kod drugih se i nedjeljni urednje od 8 ili od 9 sati u jutro pak do 12 sati prije podne, ne može ostati dulje, jer to bi i u budućnosti činilo zbrku. S toga bi najuputnije i najjednostavnije bilo, da se ujedno sa uveđenjem nove službene pragmatike odmah uvede i nedjeljni počinak, kako je već gore više spomenuto. Pojedini naši šefovi polazeć sa svojeg zaostalog konservativnog gledišta protivni su uveđenju nedjeljnog počinka kod javnih oblasti, misleći da bi time trpio državni interes. Ja ću ukratko dokazati neosnovanost ovog mišljenja. Oni, koji tako misle, možda drže, da su nenadoknadivi za svoju službu.

Sigurno se već desilo, da su ova godspoda kroz godinu više nedjelja izbivala iz ureda bilo radi vanjske službe, dopusta, bolesti ili kakovi inih nepredvidljivih poslova, pak što se moralo tada dogoditi? Ništa ino, nego da je one poslove, koji su bili hitne naravi u njihovoj odsutnosti morao riješiti njihov zamjenik. Isto bi se događalo i sa onim poslovima, koji se sada izvršuju po nedjeljama u uredima, kod prije poštne uređivanja, da bi se odmah uzeli u rješavanje slijedeći dan.

Netko će ali prigovoriti, da ima takove vrste poslova, osobito kod političko-upravnih, financijskih, poštarskih i brzotajvnih ureda, gdje bezuvjetno državni interes zahtjeva, da i nedjeljom ne bude prekinuto uređivanje. Ali za ovakove poslove silne ili neodgodive naravi može se nedjeljom uvesti uređivanje samo u ograničenom obsegu, a tako je i u drugim naprednim državama po nedjeljama uređeno.

Jest, za poslove hitne odnosno koji se moraju još istoga dana riješiti, dostatno je, da od svakog uređskog odjeljenja dodje u nedjelju izmjenično samo po jedan ili najviše dva namještenika u ured, dok ostali bi mogli uživati nedjeljni počitak.

Još bi se mogao naći netko, koji bi se usudio prigovoriti, da javni namještenici ne zaslužuju nedjeljnog počinka, jer najviše rade samo šest sati dnevno, to jest od 8 sati u jutro do 2 sata pop. Ovakav čovjek neka si dozove u pamet da samo sjediti 6 sati uzastopce je daleko napornije, nego li kroz 8 sati objavljati neki posao, kod kojega su postepeno zaposlene sve tjelesne sile. A onda ovom predugom sjedenju treba još prisposodobiti naporan duševni rad, gdje se troše i naprežu i te kako umne sile pojedinaca, onda nakon kad sve to dobro promisli, mora će doći do zaključka, da i javni namještenik ima pravo kao i svaki drug, koji si svojim vlastitim silama zaslužuje kruh, na nedjeljni počinak.

Osim toga, ne smije se spustiti s uma, da kod mnogih ureda i oblasti upravo radi nepredvidjenih poslova, kao i poslova takove vrste, koji na stanovito vrijeme moraju biti gotovi, javni namještenici moraju dolaziti i mimo uredovnog vremena u ured, da svojim službenim dužnostima udovolje, prem su za ovakove vrste poslova vrlo slab — za pravo nikako! — nagradjeni i otšedeeni.

Među inim ovdje je naglašeno, da izgleda, da naša država ne bude zaostala u uređenju svoje strukture spram drugih naprednih država u Evropi, pa upozoruje-

mo mjerodavne krugove, da i pitanju nedjeljnog počinka, koje je ovdje pobliže raspravljeno posvete dovoljno pažnje prigodom uvadjanja nove službene pragmatike za javne namještenike. Pravo ljub.

Centralni Savez.

Svrha je Savezu, da promiče interese svojih članova. Sponira se, da će svi javni namještenici, za koje je Savez osnovan, biti njegovi članovi. Dakle bi se moglo reći, da je Savezu svrha, da promiče interese svih javnih namještenika uopće. Savez to čini i danas, gdje još ima dosta velik broj javnih namještenika, koji nijesu članovi Saveza.

Ti nekolegialni kolege drže, da im to nije potrebno, kad će i tako oni biti donici svih onih pogodnosti, koje Savez ishodi za svoje članove. To je nedostatak staleške svijesti i da budemo još oštrij, gotovo nepošteno od onih, koji tako misle. Mi kao ljudi i kao intelektualci moramo imati toliko ponosa, pa ne čekati, da nam dolaze blagodati od tudje muke i tuđih žuljeva. Treba, da svaki od nas zasuče rukave i poradi za boljak svih nas. Svi treba, da se nadjemo u jednom kolu rukom o ruku i ramenom o rame, kad se radi o zajedničkim stvarima, pa će uspjeti biti i brži i sigurniji. Doklegod ima među javnim namještenicima takovih, koji neće u borbu, već čekaju samo na rezultate, koje će donijeti rad onih, koji se za njih bore, i dok ima takovih, koji u svojoj zaslpljenosti škode, i bacaju klipove pod noge radu organiziranih drugova, ne će naše pitanje moći biti riješeno onako, kako bismo mi željeli i kako bi to bilo pravedno.

Rekao sam, da su oni zaslijepjeni, koji rovaru protiv nastojanja Saveza zato, jer oni ne vide, da radeći protiv Saveza rade protiv sebe i protiv svojih interesa. Potrebe su nam svima iste, a svrha je naše organizacije tako lijepa i velika, da nam je svima dužnost ne samo lična, subjektivna, već i državnička i patriotska, da budemo mi članovi te organizacije i da svi pregnemo, da se do te svrhe što skorije dodje, pa ćemo i mi pojedinci biti obezbjedjeni i država će imati valjano, zdravo, spremno i pouzdano činovništvo.

Našim ujedinjenjem stvorena je jedinstvena država iz pokrajina, koje su prije bile pod raznim upravama, živjele u različitim prilikama i odnosima, pa je i položaj javnih namještenika u raznim krajevima bio različan i prema tome i njihove potrebe nejednake. Danas je svega toga nestalo. Sve razlike, koje još nijesu prestale, imaju prestati. Svi smo mi namještenici jedne države sluge, ako ćemo tako, jednoga gospodara, svi mi imamo jednake dužnosti i prema gospodaru i prema državi, pa treba da imamo i jednaka prava i to takova prava, koja su dolična i nama i našoj državi. I doklegod naša prava nijesu dostojna nas i države, kojoj služimo, treba da se mi sami borimo i to svi zajedno, da ta prava što prije dobijemo.

Već sam rekao da će ta borba biti samo onda uspješna i pobjeda i uspjeh osigurani, ako se budemo u toj borbi nalazili svi zajedno bez razlike granica i teritorijalnih i političkih. Naša je borba skroz stališka i za interese državne, koji će državi doći otud, što će imati zadovoljno, odano i požrtvovno činovništvo. Zato se

odmah u početku, kad se osnovao Savez javnih namještenika kod Slovenaca, pa u Hrvatskoj, Dalmaciji i Bosni, počelo raditi oko toga, da se osnuje i jedan centralni Savez. Istupiti će uvijek ondje, gdje će to zahtijevati opća potreba i opći interes svih javnih namještenika u našoj jedinstvenoj državi. Kako u ono vrijeme još nije bila provedena organizacija javnih namještenika u Srbiji, osnovao se više provizorno Centralni Savez iz onih pokrajina, koje su bile već organizirane. Izabran je provizorni predsjednik i odbor sa sjedištem u Zagrebu. I prvi je put istupio taj Centralni Savez, kad se radilo o onim decembarskim dodacima, do kojih smo tako teško došli. Ali smo ipak došli baš zato, jer smo istupili zajednički. Oni, koji su nas na taj istup natjerali, su vidjeli, da im je dužnost udovoljiti potrebi tolikoga broja i tako složnih javnih namještenika.

Iza toga došli su poznati progoni za ere bivšega bana Tomljenovića, koji je svojim khuenovskim ediktom zabranio i djelovanje Centr. Saveza. Kad je pod sadašnjom vladom bilo opet dopušteno djelovanje Saveza, porasle su uslijed rapidne povišice cijena potrebe javnih namještenika, a decembarski dodaci, koji su i onda, kad su podijeljeni, bili samo provizorni i nedostajni, postali su sada pogotovo premaleni i Savez mora ponovo u borbu za opstanak svojih članova.

Pa što se opaža? Opaža se, da ta borba nije ni izdaleka više onako jaka, jer nije jedinstvena, jer je ne vodi Centralni Savez, t. j. organizacija svih javnih namještenika u državi. I opet se pomislilo nastojanjem braće Slovenaca na takav centralni savez i pozvali se Savezi javnih namještenika iz Bosne, Dalmacije i Srbije na dogovor u Zagreb poradi osnutka Saveza. Ali do toga dogovora nije došlo.

Razlog je tome, što u Srbiji još uvijek nije organizacija provedena, a Bosna i Dalmacija ne će na dogovor bez Beograda. Tako je zasnovani dogovor za osnutak jednog Centralnog Saveza odgodjen na neizvjesno vrijeme. I to me je baš potaklo, da se sjetim toga pitanja. Želio bih naime upozoriti, kako nije uputno, da se to pitanje odgadjia u nedoglednu budućnost, već treba pristupiti k njegovu ostvarenju. Ako Srbija još nije svuda provela organizaciju i ako je to jedina zapreka osnutku Centralnog Saveza, neka Srbija pristupi tome Savezu s onim, što je već organizirano, ostalo pako se organizira te pristupa i to fakto putem svoje pokrajinske organizacije i u Centralni Savez. Organiziranje javnih namještenika u Srbiji moglo bi dugo potrajati, a za nas nije uputno, da tako dugo čekamo na osnutak Centralnog Saveza. Položaj je javnih namještenika u Srbiji čini se uopće bolji i povoljniji nego u ostalim dijelovima države, pak zato i organizacija ondje slabije napreduje. (U jednoj državi isplaćuje se namještenicima u dvije valute, u krunama i dinarima!) Ja bih ovim člankom želio upozoriti i pokrajinske Saveze i pojedine članove tih Saveza, da se što skrije opet ponovo sazove ovakova anketa. Odgadjanja u tome više ne smije biti, jer je ono nama na štetu. Mi smo u ovo skoro dvije godine dali dosta prilike i državi i njenim državljanima, da se uvjere o našoj odanosti i strpljivosti i oni mogu na temelju toga stečenog iskustva imati u nas potpuno povjerenje. Dakle se nitko ne treba bojati, da će se u osnutku

Centralnog Saveza nazrijevati neki nedoupišten i protudržavni čin. Toliko puta je već naglašivano, da je blagostanje javnih namještenika, za koje se Centralni Savez ima boriti, najjači štit državi. A da se do toga blagostanja dodje, potreban je zajednički rad i zajednički istup svih javnih namještenika u državi, potreban je Centralni Savez. Više ruku više može, više, kad se slože. —

Poklonitev drž. uradništva Nj. Visočanstvu prestolonasledniku Aleksandru

Je izpadla silno klaverno. To pa po krivdi tistih, katerih dolžnost bi bila, uradništvo o pravem času poučiti o tem, kako se namerava vprizoriti vsa stvar. Žal, da so pokazali nekateri uradniki deželne vlade, ki so morali pač vedeti, kako in kaj, napram drugim jako malo kolegijalnosti. Če jih je kdo vprašal za kako pojasnilo, je dobil, da rečem milo, samo osoren, izbegavajuč odgovor. In tako se je zgodilo, da so šli državni uslužbenci, ki jim je gotovo bolj kot vsakemu drugemu sloju navdušenja prekipevalo srce, kot čreda nemih ovac mimo prestolonaslednika. Šele prizadevanju deželnega predsednika Brejca se je posrečilo, orientirati uradništvo toliko, da se je naposled začul regentu v pozdrav medel „Živio!“ A to je bilo prepozno. Ko bi se bilo uradništvu naprej povedalo: „Vi samo defilujete pred prestolonaslednikom!“ pa bi bilo uradništvo vedelo, kaj mu je storiti in kako se mu je vesti. Tako pa je vsakdo pričakoval, da se v dvorani, v kateri se je vršil sprejem, pred vsem razvrstimo in nato poklonimo. Seveda, tudi če bi bilo že naprej določeno, da ima uradništvo pred prestolonaslednikom samo defilirati, bi se poklonitev na ta način vprizorjena, kakor se je vprizorila, ne bila mogla obnesti. Najmanj, kar je smelo uradništvo zahtevati, je bilo to, da bi res smelo mimo svojega najvišjega šefa. Zato bi bilo moralo uradništvo vstopiti v dvorano pri levih vratih in oditi pri desnih, ali narobe, tako pa je vstopilo pri srednjih vratih in odrezalo samo vogal dvorane. Marsikdo se je komaj zavedel, pa je bil že zopet zunaj dvorane in uverjen sem, da ta ali oni izmed uradnikov prestolonaslednika niti zapazil ni. Bojim se, da je napravila vsa ta takozvana poklonitev na merodajnem mestu slab vtisk. Človek se nehote vpraša: ali ne tiči za tem kak namen, da se je stvar zvršila tako? —

Pripomba uradništva. Dopisnika moramo zagotoviti: Da, gospodje današnje vlade so hoteli tako, zato je tudi bilo tako. Avdijenca je bila pravzaprav le defiliranje ali, kakor pravijo drugi, nova vrsta kadrilje. Škoda časa, truda in troškov! Če so hoteli imeti za avdijenco le čredo med begom klanjajočih se mutcev, bi bili lahko opravili to tudi brez nas. Nj. Visokosti pa bi se bilo gotovo bolje ustreglo, če bi bile take avdijence popolnoma odpadle ter bi se bilo več časa posvetilo javni telovadbi in ljudski veselici. No, tega pa zopet niso marali naši Protičevci.

Brez organizacije in brez stanovskega lista je izboljšanje naših razmer nemogoče!

Iz Saveza javnih namještenika Hrvatske i Slavonije.

Zabava S.J.N.

U središnjem odboru S.J.N. potaknuta je misao, da se priredi vrtna zabava u Zagrebu, pa je taj prijedlog i prihvaćen i tako priređuje Savez dne 3. srpnja u Maksimirskom perivoju veliku vrtnu zabavu. Središnji je odbor posebnom odboru predao posao oko priprema za tu zabavu, a taj odbor nastoji, da zabava i uspije i da na njoj bude i okrepe i veselja. Dva su momenta, koja su nas doveli na misao, da se priredi ovakova javna zabava. Jedno je momenat moralni, a drugo je materijalni. Javni namještenici u svojoj borbi za prava i uredjenja svoga položaja stoje još uvijek postrance i ne znaju, kako zapravo naša javnost suditi o toj borbi i kakovo stanovište zauzima prema njemu onaj dio gradjanstva, čiji ciljevi nijesu indentični s ciljem javnih namještenika. Mi smo ove godine imali u Zagrebu zabava na pretek, vidjeli smo otprilike, tko i koliko posjećuje zabave, pa želimo, da se ovako simpatično susretanje sa strane gradjanstva pokaže i prema nama, a pokazat će mnogobrojnim sudjelovanjem kod zabave, čime bi se svakako mnogo doprinijelo ojačanju naše moralne i stališke svijesti, kad bismo vidjeli dobar dio gradjanstva uz nas i kad bismo znali, tko je zapravo s nama, a tko nije. To je prvi uvjet u svakoj borbi. Drugi je razlog, rekli smo, materijalni. Blagajna centralnog odbora S.J.N. posve je prazna. Jedini je prihod u tu blagajnu članarina, a ta se tako slabo plaća, da odbor kraj svojih 17.500 člana ne može pokriti režiju, koja je stegnuta na minimum. To će u ostalom nemarni članovi i kotarske skupine i same znati. Istupamo ovom zabavom prvi put u ovoj formi pred javnost s punom nadom u uspjeh, pa u subotu 3. srpnja dodjite u Maksimir, a naš primjer neka slijede i kotarske skupine, jer je sada najzgodnije vrijeme zato.

Primanje kod regenta.

Prigodom boravka u Zagrebu primio je regent Aleksandar posebne poklonstvene deputacije zavoda, korporacija i društava. U ime S.J.N. poklonili su se Njegovom Visočanstvu regentu prema zaključku centralnog odbora S.J.N. njegov predsjednik g. dr. Benković i tajnik g. Mlinarić. — V Ljubljani sta se regentu u ime svih organizacija javnih namještenicev poklonila predsjednik g. M. Lilleg in podpredsjednik prof. Jos. Reiser. — Za mestno občino in njene uslužbenice so se poklonili g. župan dr. Iv. Tavčar, ravnatelj g. dr. M. Zarnik, nadsvetnik g. M. Prelovšek, zdravstveni nadsvetnik dr. O. Krajec, rač. ravnatelj g. Iv. Volc, hranilravnatelj Iv. Hrast in mag. svetnik Fran Govekar. Regent je naročil g. županu sporočiti Ljubljani, da se ji zahvaljuje za krasni sprejem ter je naglašal, da je Ljubljana izredno simpatično mesto.

Skupština društva srednjoškolskih profesora u Zagrebu.

Za nedelju dne 4. srpnja o. g. sazvana je u Zagrebu redovna glavna skupština Društva Srednjoškolskih profesora s označenim dnevnim redom. Kad je prošle godine negdje u decembru održavana izvanredna glavna skupština toga društva, morala je debata o pristupu profesorskog društva u S.J.N., koja je bila

na dnevnom redu, odpasti, jer je baš u to vrijeme SJN. bio po bivšem banu Tomljenoviću razpušten. Očekivali smo da će ovogodišnja redovita glavna skupština donijeti u svome dnevnom redu ponovo tu točku na pretres, ali to nije učinjeno. Bilo bi dobro, da se ta stvar raspravi kod eventualija, pa da DSP. pristupi kao takovo, kao strukovna skupina u SJN., gdje će moći iznositi svoje želje i zastupati svoje interese kao javni namještenici, kako su to već dosada učinile i druge ovakove strukovne organizacije.

Povratak sabirnih araka za „Naš Glas“.

Umoljavamo sve kotarske skupine, stručne odsjeke, te pojedine članove, koji su primili sabirne arke za sabiranje preplate dobrovoljnih priloga za „Naš Glas“, da nam ih u najkraćem roku pripošalju bili ispunjeni, bili neispunjeni.

Dovršen štrajk učiteljstva u Crnoj gori.

Pod ovim naslovom donosi Jutarnji List od 25. juna o. g. vijest iz Beograda, koja glasi:

Obustava rada izbila je uslijed toga, što su učitelji u Crnoj Gori tražili, da se izjednače u plaći s učiteljima Srbije. Na taj njihov zahtjev odgovoreno im je, da se ne može ispuniti, dok se ne podnese zakon, u kojem će to pitanje biti regulisano za cjelokupnu Jugoslaviju. Poslije izravnjanja ovog pitanja učitelji su prestali sa obustavom rada i nastupili svoje dužnosti.

Odmah iza ove vijesti donasa drugu vijesticu:

Komisija za učiteljstvo dovršila je svoj rad, te je ministar prosvjete isti već i potpisao.

U nijednim zagrebačkim novinama nijesmo čitali ništa drugog o tom pokretu, koji je kako se vidi bio energično proveden, ali i uspješan. Zar bi se možda svekoliko javno namještenstvo moralo poslušiti tim skranjim sredstvom, da dodje do ispunjenja svoj zahtjeva?

Zar gospoda ministri rade brzo u staleškim pitanjima samo onda, ako im se energičnom gestom iznudi vršenje njihovih dužnosti i provadjanje njihovih obećanja?

Vestnik.

Nj. V. regent Aleksandar u Zagrebu in Ljubljani. Dne 22. juna točno u 6 sati po podne prispio je u Zagreb visoki gost, Nj. V. regent Aleksandar u pratnji ministra predsjednika i još nekih drugih ministara. Već osam dana prije njegova dolaska vidjela se na licima svih slojeva građana neka skrb, da se što ljepše i što dostojnije dočeka riletki gost. — I Zagreb je primio posve drugo obličje. Nastojanjem i gradske uprave i pojedinih stanovnika izgledao je Zagreb kao grad iz istočnih priča, pun cviljeća, sagova i nakita svake ruke. Bio je to samo vanjski znak unutrašnjeg zanosa, što mladi kraljević dolazi u našu sredinu. Bura oduševljenja provodila je tek ovaj čas, kad se regent pojavio na peronu i nije prestala do kasno u noć. Kroz cijeli grad pozdravljale su regenta burne ovacije građanstva svih slojevi i dobi, i mnogima se orosiše oči suzama od ganuća nad ovim lijepim dočekom. Regent bio je sam dirnut ovim susretom i svoje zadovoljstvo izrazio nekoliko puta pred predstavnicima naše vlade sa željom, da se to njegovo priznanje isporuči svemu narodu. Na cijeloj liniji od Beograda do Zagreba priradjene su Njegovom Visočanstvu ovacije i značajni dočeci, pa želimo, da regentu ovo

kratko vrijeme boravka u Zagrebu ostane u trajnoj uspomeni kao dokaz vjernosti, odanosti i privrženosti jednoga djela troimenoga naroda, neka mu bude dokazom, da ga ljube Hrvati kao i Srbi. Iz Zagreba pošlo je Njegovu Visočanstvu sa svojom pratnjom u Ljubljani, ki se je preko noći okrasila kakor nevesta. In sprejela je regenta resnično kot svojega ljubljena ženina. Videli smo, da imaju Ljubljancanje vendarle mnogo temperamenta. Le redkokdaj ga pokažejo. To pot pa je mladina in starina enako živo, iskreno in neutrudno izražala našemu regentu, da mu zaupa in ga ljubi. Takih ovacij Ljubljana še ni doživela. Sprevod v soboto pred regentom je trajal dve uri. Tudi javni nameščenci so se ga udeležili v ogromnem številu. Vse tri dni je bilo naše mesto veselo razburjeno in gotovo je, da se je ideja državnega in narodnega edinstva znova utrdila v vseh naših slojih. Pokazalo pa se je pri tej priliki znova, da je Ljubljana po svoji ogromni večini naprednega mišljenja. Zato je obžalovati, da je vladajoča stranka, ki je bila še nedavno zagriženo črnožolta in nato odločno republikanska, hotela izkoristiti svojo trenutno moč v to svrhu, da bi predstavila Ljubljano kot klerikalno mesto. Te nedostojnosti ne pozabimo!

Savez društva fin. straže kraljestva SHS naznanja na vprašanja fin. straže u Zagrebu v šte. 22 »Našega Glasa« sledeće: »Savez« obstoja in deluje v korist organizacij, včlanjenih v Savezu. Začetkom leta 1920. niso »Novine fin. straže« izhajale zaradi stavke tipografov. pozneje pa zaradi obolenia umrlega urednika gospoda Bogdaniča. O nadalinem izdajanju strokovnega glasila so se posvetovali delegati »Saveza« v Beogradu 24. marca 1920. kjer se pa žal. ni dosegel popolen sporazum. To vprašanje se bode rešilo 26. junija 1920 na občnem zboru »aSveza« v Brodu ob Savi. — Celje, dne 16. junija 1920. — Kovač, t. č. predsednik. Peter Držaj, t. č. tajnik.

Odsek jugoslav. drž. uslužbenecv SHS v Mariboru. Dne 11. t. m. na občnem zboru v gostilni pri „zlatem konjičku“ navzoćih 67 članov društva, pazniškega osobja moš. kaznilnice in jetnišnice je enoglasno sklenilo, da se strokovno organizira. Zadnji čas, da je prišlo do tega nujno važnega sklepa. Pazniško osobje v Sloveniji je danes v najslabšem položaju. Kdo je kriv tega? Kdo se je pobrigal za to stroko? Ali mogoće naši predpostavljeni? Kdo nas je do danes zastopal pri važnih sejah in deputacijah? — Na vsa ta vprašanja moramo dati sami sebi klofuto. Da stoji danes in že od nekđaj ta stroka izmed vseh drž. namešćenov na najslabšem, smo krivi sami. Sami se še nismo pobrigali, si izboljšati naš žalostni položaj ter smo bili le zmiraj odvisni od milosti drugih, ako se nam je kakšna malenkost naklonila. Žalibog, da se še dandanes nahajajo med nami tovariši, ki mislijo: če bo pri sosedu deževalo, bo tudi pri meni. Žalostno, če bi bili vsi taki. Brez organizacije ni regulacije. Toraj, cenjeni tovariši te stroke v Sloveniji, ne zamudimo zadnjega časa; zbudimo se in pojdimo skupno na delo! Dolžnost vsakega posameznika je, da spravi na pravo pot one, ki so nam še danes oddaljeni in hodijo po krivih in postranskih potih. Naša edina in prava pot, za katero naj se zavzame vsak zaveden državljan ter jo nastopi brez pomisleka v najkraćem času, je strokovna organizacija pazniškega osobja moš. kaznilnic in jetnišnic za Slovenijo. V slogi je moć in naša bodoćnost! Za odsek Ignacij Suć.

Upokojenci budo imeli prihodnji torek, dne 6. julija t. l. ob 8. uri zvećer v gostilni pri Mraku

na Rimski cesti šte. 4 sestanek, na katerem se bo konćno rešilo vprašanje ustanovitve društva upokojenih javnih uslužbenecv, vdov in sirot za Slovenijo. Ni treba še posebe poudarjati, da je zadeva zelo važna, in je res skrajni čas, da se vpokojenci organizirajo. V združenju je moć. Stanovski interesi zahtevajo, da se vpokojenci tega sestanka v ćem većem številu udeleže.

Pojasnilo. V mojem ćlanku: »Naj sodi javnost!« ni besede »renegat« smatrati v žaljivem smislu. Z njo sem hotel oznaćiti le dejstvo, da so dr. Saduđa starši vzgajali prvotno slovensko, pozneje pa v nemćškem duhu.

Prof. Braćun.

Popravek? Uredništvu »Našeg Glasa« Ljubljana, U Br. 24. od 17. juna 1920 izišla je jedna notica, u kojoj stoji, da je upravnik ove carinarnice, g. Aćimović terao nekog ćinovnika ove carinarnice napolje, a u slućaju, da sam ne izadje, pretio, da će ga izbaciti pomoću žandarma. Kako je ovo neistinito, moli se uredništvu, da oštampa ovu ispravku. Iz kancelarije Glavne carinarnice L. reda u Ljubljani, Br. 9231. — Upravnik Mih. Z. Aćimović.

Objavljamo gornji popravek s pripombo, da nam je o dogodku poročala prizadeta oseba sama, ki je verodostojna. Neka gospodićna je morala g. A. tožiti, ker ji je zalućal v obraz izraz »kurba«. Zakaj g. A. tega ni »popravil«? Tudi na druga oćitanja ni reagiral, dasi jih je dolga vrsta. Gotovo je, da je postal g. A. nemogoć. Ako izgine, smo preprićani, da se razburjenje poleće, razmere uredi in da se vrne najlepše razmerje med uradniki. Tega si v interesu strank in države želimo. In le iz tega vzroka smo grajali postopanje g. A., ki je ugledu carinstva silno škodoval ter je kriv, da je nastal med domaćim uradništvom proti njemu enodušen odpor.

Zanimiv ferman. Pres: 3598—25/20. Predsjedništvu sudskog dvora I. Molbe u Kotoru. Pozivlje se Predsjedništvo, da postojano nadgleda taćno vršenje uredovnih dužnosti sa strane sudaćkih namještenika, te da u svakom slućaju nemara sa strane sudaćkog osoblja ili povrede § 308 posl. r. sa strane kancelarijskog osoblja, osobito, ako se samovlasno bude odalećilo iz ureda preko uredovnih satova ili ako se preko uredovnih satova ne bude isključivo bavilo uredovnim poslima, — postupa strogo disciplinarnim putem. Predsjedništvo prizivnoga suda. Zadar, 7. lipnja 1920. Novaković s. r.

Listnica upravnishva.

Gosp. G. M—ć, Blok. Prema iskazu posve dobro uplaćeno.

„Samopomoć“ v Ljubljani kupuje vsakovrstna živila in druge potrebšćine v vsaki množini. Tovariši se prosijo, da polzvedujejo po takem blagu in posredujejo v prilog zavoda, ki deluje v korist vsem javnim namešćenem. O zaloga, oziroma ponudbah naj se poroća naravnost „Samopomoći“ v Ljubljani, Vodnikov trg šte. 5, ki poravna radevolje vse stroške.

DJORDJE GRUJIC
TRGOVINA Z ŽIVILI.

Sprejema zastopstvo tuje in domaće
: industrije. :

== BEOGRAD ==
Knez Milećina ulica št. 15.

Brzovjavke: GRUJIC, BEOGRAD.

Posredovalci se honorirajo.

Važno za uradnike!!

VZAJEMNO PODPORNO DRUŠTVO V LJUBLJANI R. Z. Z. O. J.
Kongresni trg št. 19.

dovoljuje ranžijska posojila; na te opozarjamo zlasti one uradnike, ki imajo dolgove v Nemški-Avstriji. Ti si s takojšnjo poravnavo dolgov lahko veliko pridobe na valuti. Vso tozadevno transakcijo izvede zadruga sama in sicer brezplačno in le proti povrnitvi naraslih stroškov. — Prospekti na razpolago!

Posebni atelje
Obračanje in moderniziranje oblačil.

Uradnikom se priporoča trdka.

F. POTOČNIK

večletni krojitelj pri dvornim založniku Tillerju na Dunaju.

LJUBLJANA

Selenburgova ulica 6./l. desno.

Uradnikom znaten popust.

17-3

Naročajte in širite „Naš Glas!“

Modni salon

Stuchly - Maške

LJUBLJANA,

Zidovska ul. 3,

Dvorski trg 1.

Priporočamo veliko izbiro najnovjših svilenih klobukov, čepic in slamnikov za dame in deklice.

Popravila točno in ceno.

Žalni klobuki vedno v zalogi.

Vedno
najnovejše

Od
dobrega
najboljše

Specijalna
modna in športna trgovina
:: za gospode in dečke ::

J. KETTE, Ljubljana
Franca Jožefa cesta 3.

DJORDJE GRUJIC

trguje sa životnim namirnicama.

Prima zastupstvo strane
i domaće industrije.

BEOGRAD, Knez Miletina ul. 15.

Brzobjavna adresa: Grujić,
Beograd.

Posrednici se honorišu.

Drugovi, pohajajte samo one kavane
i gostione, koje drže „Naš Glas“.

Rogaška Slatina

Najboljša mineralna voda
Tempel vrelec, namizna voda
Styrja vrelec, medicinalna voda
Donatski vrelec, medicinalna
voda najmočnejše vrste.

Zastopstvo v vseh večjih mestih in
krajih. Dobiva se v vseh prodajalnah
in restavracijah : : : Pojasnilo daje

Ravnateljstvo Zdravilišča Rogaaška Slatina